

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naslovna za Združeno državo (tj. vseh držav) in Kanado
\$4.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago
in Cleveland \$7.50 za leto, \$5.50 za pol leta; za inozemstvo
\$9.00.Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$4.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.Cene oglaševanja po dogovoru. Rokopisi dopisov in nena-
roditeljnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine
(črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju
le v slučaju, če je priložil potrdilo.Advertising rates on agreement. Manuscripts of communi-
cations and unrelated articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.Naslov na vso, kar ima slika s Holom
PROSVETA

2637-29 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum vstopa na primer (June 30, 1941), poleg valuta
ima na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom podala na-
redila. Posvetilo je prebrano, da se vam list ne vrne.

139

Glasovi iz
naselbin

O letoviščih in smoli

Cleveland, O.—V nekem listu sem čital vabilo "Muskoška je zera vas vabijo," pa sem vprašal sosedo, od kod izvira ime naše ulice Muskoška. Ni vedel, pa sem mu povedal, da izvira iz indijanskega imena rodu Muskokas.

V par urah vožnje z avtom ali vlakom se lahko pripeljete v sosednjo Kanado, ki letos vabi nas Clevelandčane na počitnice, namreč v prijazni kanadski okraj z velikimi jezeri Muskoka v provinci Ontario. Okraj Muskoka meri 16 tisoč kvadratnih milj in ima na stotine velikih in malih jezer, čijih bregovi so poraščeni z grmovjem, obdani s skalovjem, dovolj je pa tudi peščenih obali. Tam je 150 hotelov poleg farmarskih domov, ki radi vzamejo ameriškega turista a cvenkom vred pod streho. Tisti, katerim se ameriška vročina ne dopade, se bodo lahko šli ohladiti v okraj Muskoka, kjer je najvišja vročina 89°, noči pa dovolj hladne za prijeten počitek.

Muskoka je 300 milj severno od Clevelanda. Kljub hladnejšemu podnebnju, je dovolj toplo, da lahko uživate vesleje s plavanjem v tistih jezerih. Ceste so tlakovane vse skozi do okraja Muskoka in tako tudi v okraju samem. Največja jezera v tej verigi jezer so Muskoka, Rouseau, Vernon, Mary itd., po katerih plovejo parniki. Okraj Muskoka se nahaja nekako sredi province Ontario ob Georgijskem zalivu na obalah velikega jezera Huron.

Naj omenim, da provinca Ontario meri 427,262 kvadratnih milj in ima okrog tri milijone prebivalcev. Letovišča Muskokas so v bližini svetovno znanih Dionovih petorčic, v resnici pa tudi ne v bližini, kajti njih dom je okrog 80 milj v stran. Pa sem oni dan videl te slavne petorčice v kinu, ko sem šel pogledat "Tobacco Road," proti kateremu so policija in razne moralistične in verske organizacije dvignile toliko prahu, pomagalo pa ni nič in film se predvaja naprej.

V listih smo čitali, kako se je neka ženska osmolila ali nasmolila—morda pa jo je dedec namazal—a katranom in je reva ležala zvezana na cesti v naravnih obleki, le da je bila pokrita s smolo. Mrs. Kupisz je torej bila oblečena v obleko iz smole, le perja je manjkalo na nji. Pravi jo, da se je zatelebala v nekega zemljisnega agenta, ki jo je menda malo "lajkal", malo pa ne, kajti dobil si je drugo, kar se pa prvi ni dopadlo. On je bil njen, četudi je on mislil, da ni. Ker ni prišel vasovat s kitaro pod njeno okno, se je tako razjezila, da mu je s črno barvo namazala napise, ki so naznanjali, da prodaja lote. To se je ponavljalo del časa. Nekega dne je šla in razmazala napis na neki hiši, ki se je glasil "house for sale". Neke ženska, ki jo je videla, jo je vprašala, čemu to počete, pa ji je razodela ves svoj "trubel". Stvar je šla naprej in je prišla pred policijsko sodišče.

Dotično žensko, ki jo je zadel resnična smola, so prepeljali v mestno bolnišnico, kjer je trdila, da so jo napadli plačanci oziroma prijatelji dotičnega

agenta. Zdravnik je po preiskavi izjavil, da je ni nihče napadel, to je, da ji ni nihče storil sile, temveč da so jo le namazali s katranjo smolo. Tista dva predzreža, ki sta jo namazala, sta ji namazala tudi njene čevlječke in jih ji nazaj nataknila na njena nežna stopala. To vam je uljudnost.

Nesrečnica je povedala, da se je zaljubila v tistega agenta ko je prišel po svojih trgovskih opravkih in ker je imel "tako dišeče ustnice", je šla zaljubljeno še globlje v glavo in srce. Vsekakor so baje ugotovili, da je imela dogovor z nekimi moškimi, da se z njo sestanejo. Ko so se sestali, je reva bila deležna smole, kar pa menda prav gotovo ni tako lepo dišalo kot agentove ustnice.

Enkrat sem vprašal Terezo Dušakovo, če ve kje je Dobovo pri Brezicah. Rekla je, da prav dobro ve, saj je njen oče tam opravljal službo občinskega tajnika ko je županoval tam Martin Setine. Ko so postavili lepo hišo v Zakotu pri breškem kolodvoru in so preselili vanjo občinski urad, se je seveda tudi njen oče preselil tja ter svojo službo opravljal do smrti. Tereza je doma iz Bukoška in njene očetu so rekli Janše, stari tajnik ali pa morda tudi Šribar. Njen stric Jože je bil odvetniški pisar pri dr. Srebtetu, dr. Benkoviču in dr. Stikerju v Brezicah, pa tudi pri dr. Slancu v Novem mestu, vsega skupaj 40 let! Morda ga je poznal naš Ludvik Medvešek, ki je bil tudi koncipient v Novem mestu.

Gornje sem omenil zato, ker včasih srečam kakšnega Štajerca in se ne morem domisliti, kako bi mu raztolmačil kdo je Tereza, da je Štajerka. Moj namen je tudi, da povem čitateljem, da po krškem in breškem polju rastejo krasne cvetke, bujne vrtnice, rdeči nageljni in pa še lepša dekleta!

Kadar človek ne zna ali neče sam sebi pomagati, navadno zahteva, da mu naj pomagajo drugi. Na 2. nov. 1940 sem zgubil svoje starostne pravice, a ne po lastni krivdi. Bojevati sem se moral zanje in rabiti svoje močgane, da sem jih nazaj dobil po petih tednih. Unijske prispevke plačujem redno, ampak denar ni pomagal, treba je bilo misliti. Kdor hoče plezati navzgor po hrbtu drugega, lahko dol pade. Ne pozabite, da so tudi na vrhu lestve vedno kakšne spletke, ki te lahko pahnejo dol, če nisi previden; tudi če si previden, nisi pa priljubljen, boš zletel in treščil dol, pa tudi če si še tako vnet za organizacijo. Mi imamo izkušnje v raznih organizacijah dolgo let in vemo, kako se stvari sučejo pod pritiskom raznih klik.

Nikar ne pozabite piknika društva Svoboda št. 748 SNPJ dne 27. julija na farmi clevelandске federacije SNPJ. To je žensko društvo, ki so ga ustanovili Joseph Durn, Anna Barbič in podpisani. Da se društva ustanove, je pač treba sodelovanja in močganov obeh spolov, kajti brez vzajemnosti obeh ni napredka.

Slavje ohidskega dneva SNPJ v Girardu dne 4. julija oglašam

že od 26. aprila, odkar sem bil v Sharonu z letakom na avtu. Če bom šel na alavje, ne vem, rad bi pa šel. Letak mi je dal delegat Bogataj, ki je pred kratkim imel avto nezgodo, v kateri je bila prizadeta žena in otroci. Upamo, da kmalu okreva. Čudno pa je, da so komaj pred letom dni Clevelandčani lomastili Girardčane, sedaj pa jih hočejo kar obiziti—kot je hotel Stalin Hitlerja predno so Hitlerjeve tolpe udrele v Rusijo. Ni zdravo ne modro, če se rohiš, še manj priporočljivo pa je prilizovanje. To so pač čudne stvari.

Hitler je udrl v Rusijo. Sedaj je vprašanje, ali bodo rekli komunisti, da je to vojna Wall-streeta, imperialistična ali vojna koga drugega. Bodo li poslali Lincolnovo brigado in ambulanco iz Clevelanda? Kaj pravite k temu tisti, ki ste včasih tako hrupno buuuali?

Frank Barbič, 53.

Pismo iz starega kraja

Warren, O.—Ker vem, da se rojaki zanimajo za razmere v stari domovini, zlasti pa v obmejnih krajih, priobčam pismo, ki sem ga prejel 21. junija od moje matere iz Knežaka pri St. Petru na Krasu. Na pošto je bilo oddano 27. maja. Knežak je oddaljen od jugoslovanske meje okrog 20 kilometrov ali približno štiri milje. Pismo je bilo poslano po zračni pošti. Kakor je razvidno, je bil denar, ki sem ga poslal tja, dostavljen naslovljenki v roku enega tedna. Poslal sem ga potom firme Kollander v Clevelandu. Pismo se glasi:

"Predragi sin! Naznanjam ti, da sem prejela denar, za kar se ti prav iz srca zahvalim. Obenem ti naznanjam, da sem bila begunka. Z drugimi vred sem bila poslana daleč v notranjost Italije. Ni bilo slabo. Zdrava sem, enako želim tebi in tvojim otrokom. Prejela sem tudi pisemce, ki ga je pisal Viljem, katero me je zelo razveselilo. Drugič, ki so se dosedaj oglašile glede tega vprašanja, imajo vse dober rekord kot dobre in zveste članice SNPJ. Dobro bi bilo, da se jih še več oglašijo, pa ne samo pred konvencijo, ampak naj se bi stalno oglašile o takih in stičnih vprašanjih, ki se tičejo jednote in splošnih razmer ter ekonomskega problema. S tem se bi dobro predstavile naši napredni javnosti, da bi vsi vedeli kdo je kdo pri delu in razmotrivanju. To bi bilo zelo dobro.

Mat. Iz pisma moje matere je razvidno, da so italijanske oblasti izselle vse prebivalce ob jugoslovanski meji v tistih kritičnih dneh, predno so Hitlerjeve tolpe udrele v Jugoslavijo. Vsekakor je Musso pričakoval močnega odpora ob meji.

Vincent Tomsick, 321.

Razno iz Bridgeporta

Bridgeport, O.—Kakor sem že omenil v tedniku z dne 25. junija, se pri nas živahno pripravljamo, da se v velikem številu skupno udeležimo velikega slavnja ohidskega dneva SNPJ v Girardu dne 4. julija, to je na praznik ameriške neodvisnosti. Pričakuje se rekordna udeležba iz vseh ohidskih naselbin, zlasti pa iz onih, kjer domujejo jednote društva in federacije. Na veselo svidenje na Četrtega v Girardu!

"Big Tony" iz zlate Californije se prav dobro postavi na sliki v Prosveti s svojo "armado" postavnih sinov in s svojim vnučkom. Tone je ostal stari humorist, kar je pač nekaj vredno, namreč da si človek ohrani zdrav humor. Spominjam se ga še iz stare domovine, ko je služil v bližini, kjer sem jaz živel; bil je vedno dobre volje. Takega sem pozneje dobil, ko sem leta 1911 prišel iz Penne v Kansas, kjer sem se začel pri njem nastaniti. Bila sva si ves čas prijatelja in on me je pridobil v

vrste razredno zavednega delavstva, v katerih se po možnosti udeležujem še danes, za kar gre njemu zaslug.

Tony me je pred par leti obiskal v družbi Franceta Somraka iz Clevelanda in je tudi par poskočnih na svojo koncertino zaigral. On še vedno rad igra na svoj meh. Da, Big Tony je človek, ki nikdar ne obupa, dasi je doživel marsikatero grenko uro.

Pred kratkim smo videli v Prosveti notico, da je v bližnjem Wheelingu 8. junija pogorela tovarna Wheeling Machine Product Co. in da je bila vzrok sabotaža. Vrile so se preiskave, ugotovili pa niso še nič gotovega. V tisti tovarni ne izdelujejo vodovodne cevi in druge slične produkte. Sedaj so delali majhne cevi, ki se pritrdijo na bombe. Stvar je potihnila in tovarna je pričela s čiščenjem. Pravijo, da v 35 dneh bo zgrajena nova tovarna, kar bo pač dobro, kajti tam bo dobilo delo tudi nekaj članov društva 640 SNPJ, pa tudi eden poslovođa, br. John Strauss, je član naše jednote pri društvu Cardinals. V tisti tovarni so zadnje čase obratovali noč in dan in v njej je delalo lepo število delavcev, ki so bili člani unije že več let.

Pri društvu št. 13 SNPJ je vzel dobrih pet minut in delegat je bil izvoljen. Pravimo, da smo demokratični, ponekod se pa to prekleto slabo prakticira. Včasih so žrtve najbolj tisti člani, ki se najbolj žrtvujejo za organizacijo finančno in moralno. Pod raznimi krinkami osebnih ambicij pridejo med nezavedno članstvo ljudje, katerim niso smernice in cilj jednote znane, pa uspejo.

Zadnje čase se precej piše o ženski enakopravnosti in njih demokraciji. O tem se bi dalo marsikaj napisati iz našega kraja in morda kmalu nanese prilika, da se o tem kaj napiše. Članice, ki so se dosedaj oglašile glede tega vprašanja, imajo vse dober rekord kot dobre in zveste članice SNPJ. Dobro bi bilo, da se jih še več oglašijo, pa ne samo pred konvencijo, ampak naj se bi stalno oglašile o takih in stičnih vprašanjih, ki se tičejo jednote in splošnih razmer ter ekonomskega problema. S tem se bi dobro predstavile naši napredni javnosti, da bi vsi vedeli kdo je kdo pri delu in razmotrivanju. To bi bilo zelo dobro.

Poznam osebe, ki se le redkokdaj oglašijo v javnosti, delajo pa neprenehoma za dobro stvar, za jednoto in napredek sploh. Nekateri pa seveda pišejo kar iz navade menda zato, da se nas ne pozabi. No da, delo se pa menda kar samo opravlja. Nekateri smo rojeni le za parado vsled večjega števila in pa v nadležno tistim, ki nas nič posebnega ne "lajkajo", a si ne morejo pomagati, da bi to spremeniili. To se bo ponavljalo, dokler bomo tlačili to pukljasto jednoto.

Joseph Snay, 13.

Nov grob v Auburnu

Auburn, Ill.—V naši okolici so slabe delavske razmere, kajti premožerovi so večinoma zaprti v poletni sezoni. Poljski pridelki prilično dobro kažejo, ker je do sedaj redno deževalo. Prijateljtel naznanjam žalostno vest, da je po šesttedenski hudi notranji bolezni umrla moja žena Vinci Lapanja. Huda je ta usoda zame, ker mi je zapustila sedemletno hčerko, ki vedno vprašuje, kam smo nesli njeno mamo, da je nazaj ni več. Težko je dopovedati mladoletnemu otroku o prerani smrti matere, ki je bila stara šele 45 let.

Izkreno se zahvaljujem vsem, ki ste mi bili v pomoč v času njene bolezni in jo obiskali pri mrtvaškem odru ter jo dne 9. junija spremili k zadnjemu počitku v tako velikem številu. Hvala vsem tukajšnjim in zunanjim prijateljem za izkazano uslugo, dalje litvinskemu društvu, katerega članica je bila pokojna Vinci. Posebna hvala vsem za vence in cvetlice, tako tudi lastnikom avtov za brezplačno vožnjo pri pogrebu. Poleg mene, njenega moža, pokojna zapušta enega sina in tri hčere.

Joseph Lapanja.

Preveč zlata, premalo živila

"United Press" poroča zanimive podrobnosti o otoku Martinique, znane francoske posedi ameriškega ozemlja. Na tem otoku vlada prasanju poročevalca navedene agencije velik manjkanje življenjskih potrebščin, posebej vili in čevljev. Ob vsem tem pa se na otoku haja ogromna zaloga zlata Francoske države v vrednosti 945,232,344 dolarjev. To to predstavlja delno zlato rezervno francoske žave.

Ob začetku vojne je bilo to zlato v Kanadi, kjer je zdaj shranjeno v trdnjavi Fort de Proti sredi junija lanskega leta, ko so se Francozi umikali na Sommi, so naložili v francosko brzo križarko "Emile Bertin". Tan ladje je dobil nalog, naj nemudoma ve v Halifax ter izroči zlati zaklad onkraj kanadskim oblastim. Dne 18. junija se je žarka res ustavila v vodah pred Halifaxom. Tam pa je prejela sporočilo po radiu, da se šal Petain pripravlja na podpis premirja z čijo. Potrebno je torej, da se zlato nemudoma odpelje na Martinique...

Ko je hotel ladijski kapitan odriniti z otoka, so prišli na krov predstavniki kanadskih oblasti, ki so izjavili, da je pripravljen poseben bus, ki bo prevzel francosko zlato in ga odve v Montreal z oboroženim spremstvom. Križarka pa se ni vdala. Izjavil je, da bo s križarko odplul, čeprav bi moral pri rabiti silo. Po petih dnevih manevriranja, uspešno, da je križarka pobegnila iz pristave vendar pa ji angleške ladje niso dale miru. 22. junija se je "Emile Bertin" zadržala v pristaniščem Port de France, dva dni pa je francoska vojska položila orožje.

Francosko zlato, ki so ga pripeljali na Martinique, obsega 13,000 zavojev zlatih palic, zavitek tehta 60 kilogramov.

Okrutne rastline

Povsod v naravi vlada neusmiljena borba obstanek in celo rože, ki se nam zde tako in nežne, so pogosto najokrutnejše morilke. Živa bitja so v neprestani borbi med seboj, neusmiljeni borbi se pridružujejo tudi nekatere gredo takorekoč v boj, nastavljajo ke, organizirajo stražo, imajo celo ustajajo jih počasi požro. To črno delo opravljajo večkrat njihovi listi ali cvetne čašice.

Ena izmed takih okrutnih rastlin je cvet pesniškim imenom "Sončna roža". Njene rdeči cveti privabijo nič hudega slutečo, jo zagrabijo in uboga žuželka se nahaja krat v lepljivi tekočini. Začne se obupna borba in življenje in smrt. Žuželka se vedno bo greza v rdečo cvetočo čašo, dokler popolnoma izgine v njej.

Brez števila je sredstev, ki se jih poslužuje "žuželkojedne" rastline, da uničijo svojo. Nekateri jih zadavijo, druge zadušijo. Glavna v tej večni borbi za življenje povsod iste ne...

Kako močni so v zraku?

Ameriški časopis "Aviation" objavlja pravo, v kateri obravnava razmerje moči jočih nastroptnikov v zraku. Članek je ameriški izvedenec J. P. Wright, podpornik "Curtiss Wright Corporation".

Wright ceni nemško moč v zraku na letal, dočim razpolagajo Angličje na sodbji zdaj s 25,000 aparati. Toda, dodaja že do julija bo število letal med Nemci Anglijo izenačeno. V Nemčiji izdelajo največ 2000 aeroplanov na mesec, proti Veliki Britaniji znaša v istem času 1600. Količino letal izdelala Amerika, Wright pove, toda namiguje, da njena produkcija la stalno narašča ne glede na proizvodnjo tal v Kanadi in Avstraliji, kjer tudi križem rok v tvornicah. Wright meni, produkcija letal na strani Nemčije je še višek, isto lahko reče o angleški letalski industriji. Amerika še ni izrekla svoje boje To se bo pokazalo proti koncu letošnjega ko bo njena proizvodnja nadkrčila vsa kovanja. Ameriški strokovnjaki menijo Wrightovo sodbo za popolnoma zanesljivo.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 27. junija 1921)

Domače vesti. Tajnik in blagajnik SSP se upra združiti v SNPJ.

Delavske vesti. Gompers je porazil La na konvenciji ADF pri volitvah za predsednika.

Ameriške vesti. Socialistična stranka vrgla vstop v 3. internacionalo.

Inozemstvo. V Ljubljani je bil izvoljen alist dr. Ljud. Perić za podžupana.

Sovjetska Rusija. Komunisti zdaj kujejo vse svoje sile v Nemčiji.

(Dolje iz prve kolone.)

neštete tovarne, elektrarne, železnice in le itd. so že razdejane. Posledica tega je produkcija v Nemčiji stalno pada in izgublja na splošno izgubljajo vero v zmago. Čas je že, da se izve vsa nemščija.

Nova linija za komuniste

Ameriški komunisti in njihovi sopotniki imajo spet "novo linijo."

Nič več niso za brezpogojen mir — zdaj so za vojno s Hitlerjem!

"Mirovna straža" pred Belo hišo v Washingtonu, katero so vodili komunisti pod krinko organizacije American Peace Mobilization, je zadnje dni izginila kot bi ustreli — namesto tega se ne bomo nič čudili, če bodo komunisti prihodnji teden začeli s piketiranjem kongresa, naj takoj napove vojno Nemčiji.

Obrambna vojna Anglije ne bo več imperialistična vojna in Amerika ne bo več pomagala imperialistom! To bi bilo zdaj grozno absurdno za komuniste, kajti potem bi bila obramba Rusije tudi imperialistična vojna...

Nič več ne bodo ameriški komunisti javkali nad grozotami vojne in peli: "Yanks are NOT coming!" — — — zdaj bodo kričali, da so "Yanks" prepočasni s prihajanjem na pomoč...

Ali ni to čudovito? Komunisti in njihovi sopotniki bodo zdaj korakali za "velikim vojnim hujskačem" Rooseveltom — in tudi mi pri Prosveti ne bomo več "vojni hujskači" pri naših sopotnikih. Ali ni to lepo?

Izolacijska bratovščina je izgubila dobre zavestnike, ko je te dni izgubila komuniste, ki so bili dobri pomagači apizajem na vsej črti. Kompaniji Lindbergh, Wheeler & McCormick so ostali samo še bundoveci, fašisti, "father" Coughlin z Irca in Norman Thomas...

Kam se bodo komunisti zdaj pripelili? Roosevelt jih ne bo maral, ker jih je sit do grla; saj so mu zadnje dve leti grdo namakali opanke. Pošteni demokratije in progresivci jih tudi ne bodo marali, saj vendar ne morejo pozabiti čez noč, kako so jih komunisti in sopotniki zmerjali z "vojnimi hujskači". Še manj jih bodo marali demokratični socialisti, katere so Browderjevi gofclali obkladali s "socialimperialisti..."

Vse kaže, da bodo komunisti in sopotniki zdaj rogovilili sami. Morda potegnje svoje člane iz unij in drugih organizacij in rekrutirajo lastno armado, katero pošljejo čez morje — kajti Roosevelt jim bo zdaj prepočasen...

V Washingtonu nekaj pravijo, da bodo komunisti zdaj ovadili tajni policiji svoje bivše prijatelje — nemške nacije, s katerimi so doslej skupaj sabotali in rovarili. Ne drugače, razen če jim vlada zajamči celo kožo! Komunistični lajski ne pojdejo zlahka v past.

Zadeva je na vsej črti smešna, ampak resnih ljudi ne sme motiti. Časi so resni. Ameriška demokracija je še vedno v nevarnosti — in komunisti ji ne bodo s svojo novo linijo nič bolj pomagali kakor ji so s prejšnjo linijo, ko so od spredaj grmeli za "ljudsko fronto" in prepevali demokratične pesmice, od zadaj so pa grabili dukate zase in sovjetje...

Zadeva je smešna tudi zaradi tega, ker bodo burbonci zdaj poskušali v potu svojega obraza porinili vso stvar demokracije v komunistični tabor. Kdor bo zdaj za obrambo demokracije, bo za — komunistem...

Kakor nas ni motila prejšnja linija komunistov in sopotnikov, tako nas ne sme motiti nova linija teh klavov — in prav tako nas ne sme motiti burbonska štirarska linija.

Nemški socialisti poročajo

V Londonu se nahaja večja skupina ubežnih socialistov iz Nemčije in pokojne Avstrije, ki so zadnji mesec organizirali poročevalsko službo za Ameriko o življenju pod Hitlerjevo diktaturo. Njihov News Letter (Novičarski list) je Prosveta pravkar prejela.

Najvažnejše poročilo teh ljudi je glede ogromne škode, ki jo povzročajo angleški bombniki v Nemčiji in porazno učinkovanje te škode na nemško ljudstvo. Znano je, da nacistični režim skoro nič ne poroča o tem. Dnevno beleži na kratko: Angleži so spet metali bombe, ki pa so naredile malo ali nič škode. Navadno poročilo je, da angleške bombe razdejavajo le "bolnišnice, sirotišnice, cerkve" in slično.

Nemški socialisti v Londonu, ki imajo v domovini zanesljive podzemne poročevalce, pa zdaj poročajo, da so cele ulice v Hamburgu, Bremen, Kolinu, Dueseldorfu itd. uničene in (Dolje v zadnji koloni.)

Slika kaže francoske gospodinjice pred trgovino v Marseillu, da dobe živila za svoje družine.

Novice z starega kraja

Slovenije v slovensčini

Kot drugi zvezek svoje izredne "Vezana beseda" je izšla Slovenska matica 160 str. obsega knjigo: Sofoklejev "Antigona". Obe knjigi je poslovenil Fran Albrecht, vodilne besede in opazke dr. Joža Glonar, inž. Marko Zupančič pa je po-
čel za usodno opremo, ki je
kvaliteta je prvi zvezek nove,
izjemno mojstrstvom posve-
te zbirke.

Sofoklejev "Kralja Edipa" je dobil pred leti v prevodu nekoga poznaveca grškega jezika Antona Sovreta, med-
ko je "Antigona" izšla pr-
vo slovenski knjižni izdaja.
Vedno, pesnik Fran Albrecht,
pravi v svoji sklepi in od-
govorih. "Prevajalcu pri-
ni šlo toliko za filološko in-
trno čisto posnetek izvršni-
marčev predvsem za to, da
bilo moge preprosti, po-
lahko umiljivo sodobni ob-
pomane pesniške in misel-
ne izvirnosti." Prevajalec
prav zaradi tega prepsal ni
deli v peterskopnem neme-
stropnem jambu, podal
netično obliko zborov v da-
jni pesniški govorici, povzel
jedno misli originala in jih
kaj kot dialoge, molitve, mi-
liške razbije posameznim za-
nikom zboru v usta, a tudi
ne besedi, zlasti v "Edi-
pali" si je prevajalec do-
nekaj svobodščin, nasla-
je se ponekod na dramatur-
prireditve in prepsanje
von Hofmanstahla.

Kot vidimo je iz teh preva-
jnih pojasnil, je šlo pri no-
slovenskem prevodu za to,
da Sofoklejeva umotvora
naboli približala sodobni
čitatelju. Prevod je torej
smeril, pa bo mogla samo
prerava z izvršnim besedilo
viti, v koliki meri je pre-
šlo uspešno, da je "posmel-
like in miselne lepote izvir-
ni." Ker poznamo vestnost,
ni pesniško tvornici čut Fran-
Albrehta in ker je za knjiž-
dajo v marsičem izpopolnil
tvo prireditve za gledališče,
tmo njegovega Sofokleja že
lahko vzamemo knjigo z
njem v roke. Prepustajoč
preravo in končno oceno po-
m kritikom, naj samo za-
da, da se oba Albrechtova
kjer so v dobesednem
odu trdote in kjer sodoben
zaradi arhaizmov odkri-
stva mesta, se Albrechtov
kde z nekako lahkoto in
liko eleganco prebije k pol-
u učinku besede in misli.
ako njegova prevoda ne bo-
zabila za študij, marveč za
taje tega, kar je v Sofokle-
delu nadčasovno in zato
danes lepo in vzvišeno.
dni značaj Albrechtovih
smeril, pa ne zmanjšuje čis-
niškega vaukurja. Tako se
ogel Sofoklej približati tu-
temu čitateljskemu krogu.
vne besede so iz peresa dr.
Glonara, ki je za ponovno
al svoje prodorno zima-
ta antična slovestva (spomi-
se njegovega prevoda Pe-
jeve "Pojedine pri Trimal-
" in prevoda Zielinskega
e o klasični kulturi). Ži-
jo, jasno in toploto, ki bodi
vodi v vzor, spisana študija
kdeju in njegovem delu bo
mojo pripomoč k razu-
mju in večjemu vživljanju
nemrtih pesniških umet-
Dr. Glonarjeve opazke ob
na knjige pa pojasnjujejo
kar utegne biti čitatelju ne-
zlasti še tista mesta, kjer
smeril, kar neogibno stika s
nimi, kulturnimi, verskimi
stičnimi razmerami v Sofo-
klu, danes je tako silno od-
jemni dobi.

Knjiga odlikuje tragičnega pes-
nika najpogostejši dokaz Sofok-
lejev genialnosti in mojstrstva
tudi, da nas kljub svoji po-
stojnosti in vsem in z njegovo
tematiko lahko tudi po pet-
stoletjih prepriča,
presune. Pred čisto pes-

niško silo njegove stvaritve, pred
močjo in lepoto njegove spozna-
ve o tragiki človeka, ki je v več-
nem boju z usodo, pred njegovi-
vimi podobami o večni nepopol-
nih ljudeh, o neumrljivem boju
med dobrim in zlim — izginja
na rob našega duhovnovidnega
kroga vse, kar je časovnega in
zanimivega le po svoji antikvi-
tetni vrednosti. To, kar pred-
vsem vidimo in občutimo v So-
fokleju, namreč jedro tragičnih
konfliktov, zlasti še v "Antigoni",
je v bistvu prav tako naše,
kakor je bilo pred tolikimi sto-
letji njegovo. In prav osrednji
konflikt Antigone — spor med
politično avtoriteto, vladarsko
močjo ali državno nujnostjo in
med navedenimi zakoni, ki so
neuklonljive nesnice srca — ta
konflikt je danes še večji in
aktualnejši, kakor je bil pred
desetletji.

Maurice Barres pripoveduje v
svoji knjigi "La voyage de Spar-
te", da šteje med najlepše svoje
trenutke v Atenah, ko je mogel
v Dionizovem gledališču znova
čitat "Antigono". "To je po mo-
jem okusu," piše, "najlepša knji-
ga, lirčna drama, vendar s ti-
stim lirizmom, ki je pred našim
razumom docela upravičen..."

Koliko velikih umov in zlaht-
nih duš je že iskalo tolažbo v
lepotah in mislih Sofoklejevih
verzov, v genialnih stvaritvah
tega izrazito grškega in vendar
splošno človeškega trageda! Vsa-
ko stoletje se najde kdo, ki sku-
ša razbiti vero, da smo ljudje
več kakor samo trop mislečih ži-
vali, ki se pulijo in koljejo za
oblast in za prostor; toda vera v
človeka in v prosvetljeno huma-
nitas se pojavlja vedno znova;
iz vseh krvavih kopelji, iz vseh
natezalnic vstaja enako čista in
enako sveta. In tudi v tako tež-
kih krah, kakor so naši, ko se
zdi vse zamračeno in ko trudo-
ma varuje v mraku in na ve-
trovnem križišču časa slabotno
lučko poslednje vere v človeka,
tudi v teh časih je Sofoklejeva
beseda velik memento in močna
tolažba. In prav za naš čas in
današnjega časa veljajo sklepne
besede, ki jih je Sofoklej polo-
žil na usta starcem:

Na svetu sreče ni, če ni
modrosti.
In z bogom se ne pravda,
človek črv;
napuh tvoj silni, silni srd bo
strel...

—o—

Zlato srce ing. Roša

Leta 1912 sem v Mariboru do-
vršil 3-letno štajersko deželno
sadjarsko in vinarso šolo. Kot
sin državnega uradnika pač ni-
sem imel prilike, da bi pridob-
ljeno znanje izkoristil doma.
Moral sem s trebihom za kru-
hom. Domače razmere so me
prisilile, da sem že po nekaj
dneh nastopil službo praktikan-
ta na graščini v Hočah. Čeprav
je bila služba naporna, mi niso
priznali mesečne plače. Dan za
dnem sem premišljeval, kako
naj si izboljšam stanje. Nekega
dne sem zapustil službo. Ali do-
ma sem se zaradi mačehe znašel
v pravem peklu. Prišel sem
naglo iskati službe v kmetijski

stroki. Zaman! Če bi bil Ne-
mee ali Madžar, bi bil brž dobil
službo kmetijskega adjunkta.
Ker pa sem prošil kot Slovenec,
ni bilo mesta zame, dasiprav sem
perfektno obvladal nemščino.

Spomladi 1913 začnem premiš-
ljevali: Kaj, če bi jo kar na sle-
po mahnil k južnim bratom —
v Srbijo? Rečeno storjeno. Ker
še nisem bil polnoleten, mi je
oče napisal dovoljenje, da so mi
pri okrajnem glavarstvu v Celju
izstavili potni list. Čim sem imel
vse listine v redu, sem odrinil
na jug. Celih 14 avstrijskih
kron mi je pokojni oče stisnil v
roko, rekoč: "Bog ti daj zdravje
in dosti sreče v bratski Srbiji.
Brez skrbi sem, ker vem, da si
korajzen in si boš znal pomagati."
Brez solz sem znal pustiti dom
in od očeta prepričan, da mi v
Srbiji zasije srečna zvezda.

V Celju sem kupil vojni listek
do Beograda. Potovanje se mi
je zdelo neskončno. Tu pa tam
sem zaškrilpal z zobmi in si spet
oddahnil. Polagoma so glodale
v meni razne skrbi. Naposled se
je le približala bela prestolnica.
Že so na postaji nekje pred Beo-
gradom vstopali ljudje, ki so mi
ponujali srebrne dinarje. Zame-
njal sem siromahno premoženje
in že se je zunaj oglašil klic:
Beograd!

Ker sem bil dostojno obločen,
sem po Beogradu imel povsod
neoviran dostop. Neverjetno
naglo sem se počutil domačina,
tem bolj, ker mi jezik ni delal
nikakih preglavic. Dokler je
bilo nekaj cvenka, sem izhajal
kar dobro. Ko pa je začela mo-
ja borna ročna blagajna kopne-
ti, me je bolj in bolj stiskala
misel: Kaj bo, če ostanem brez
pare? ... V denarnici sem imel
še le dinarček. Kaj pa naj sto-
rim? Utrujenemu od postopanja
po trdem tlaku se mi je začelo
pri belem dnevu zdehati. Stal
sem pred hotelom "Rusijo" —
ah, kar stopimo še na črno kavo,
saj je stala tiste čase komaj 2
pari. Poslušam goste. Bilo je
čuti najrazličnejše jezike, največ
čehškega, samo slovenski se ni
oglasil nihče. Postal sem otožen,
skoraj že kar obupan. Ogledu-
jem hotel in ljudi, da bi pregledal
žalostne misli, ko zagledam na
obešalu slovenski tehnik "Do-
movino". Z radostjo sežem po
njem. Naenkrat prisede k moji
mizi elegantno obločen starejši
gospod in me vpraša po domače:
"Od kod pa?" Bil je zelo prija-
zen. Na vprašanja sem mu po-
vedal, kaj sem po poklicu in
kakšni so moji nameni. Gospod,
ki se mu danes žal ne spominjam
več imena, me je zvesto poslušal
in naposled svetoval: "Obrnite
se takoj na našega rojaka g. inž.
Boštjana Roša — ta vam bo šel
zelo na roko, saj se vsi došli
Slovinci obračamo nanj in je že
mnogim preskrbel lepe službe."

Razume se, da sem si takoj za-
beležil natančni naslov. Ele-
gantni gospod se je takoj nato
poslovil, za slovo pa mi je stisnil
v roko 5 din. To se ve, da sem
se mu res od srca zahvalil. "Še
eno črno kavo!" sem vesel zakli-
cal natakarku. Potem sem sedel
približno še dve uri v kavarni,
razmišljujoč, kako naj se pred-
stavim gospodu inženirju, da ne
zapravim lepega vtiska. Nade-
nem si kar v kavarni svez ovrta-
nik, pritegnem svilen pentljo.
Plačam, pa brž na pot k sloveče-
mu slovenskemu rojaku. Tru-
den sem stopal, pa mimogrede

opazim nekoga Beograjčana, če
morda pozna inženirja Roša.
Seveda ga je poznal, Slovenca!
Moj sobesednik je bil srbski u-
čitelj, ki me je prav ljubeznivo
spremil do vrtnih vrat vile u-
glednega slovenskega rojaka.

Ko stopim v vilo, me sprejme
prijazna gospa. V krasni pred-
sobi počakam nekaj trenutkov in
že se pojavim pred menoj častit-
ljiv gospod. Ko sem se spoštljivo
predstavil in poprosil pomoči,
da se mi ne bo treba osramo-
čenemu vrniti v Avstrijo, me je
g. Roš očetovsko potrepil po
rami, rekoč: "Kar tako čez noč
lahko pride samo dež ali toča!
Za vašo službo bo pa že treba
nekaj časa potrpljenja. Toda bo-
dite brez skrbi. Se bo že kaj na-
šlo. Dotlej ste moj dragi gost!"
Priznam, da so se mi ob teh
dobrosrčnih besedah zarosile oči.
Brž sem postal čisto domač pri-
hiš. Hrano sem imel izvrstno,
gospa mi je stregla kakor last-
nemu sinu. Lepega dne mi je
gospod Roš razkazal svojo kras-
no zbirko starinskega zlatnega
denarja. Precej velika temno ple-
skana je bila ta omarica, imela
je nad 20 predalov, prevlečenih
s črnim baršvom. Vsak zlatnik
je imel svojo velikostni primerno
ležišče. Lahko si šele danes
prav predstavljam, kolikšna je
bila vrednost te krasne zbirke.
Seveda tudi srebrnega starin-
skega denarja ni manjkalo v
vseh mogočih oblikah.

Drugo veselje je bilo našemu
uglednemu rojaku: krasno ure-
jen vrt. Nekega pomladnega
jutra sva se sprehajala po njem.
Ugledni gostitelj mi je med dru-
gim pokazal zlahtno vinsko trto
in me vprašal, kaj naj stori, da
ne bo listje tako zgodaj odpada-
lo od trsa. Pogledam in spo-
znam: listi so bili močno napad-
eni od peronospor. Skropiti
bo treba z modro galico, s pri-
mesjo apna. Drugi dan je bilo
trajše poškopljeno in veselje
skrbnega gospodarja je bilo kar
vidno.

Nekega dne se je gospod Roš
precej dolgo pomudil v mestu.
Še k obedu ga ni bilo. Ko pa se
je popoldne vrnil, mi je sporo-
čil: "Zdaj sem vam pa že pre-
skrbel službo!" Od veselja sem
mu poljubil roko. On pa se je
smehljaj in rekel: "Vaša služba
bo sicer zelo odgovorna, toda u-
pam, da ji boste kos. Nastavlje-
ni ste pri veliki vinogradniški
zadrugi v Smederevu kot po-
močnik šefa zadruga."

Po nekaj dneh sem se poslovil
od dobrosrčne rodbine, komaj
sem zbral prave besede zahvale
— in sem odrinil s parnikom
proti Smederevu. Za slovo mi
je stisnil blagi gospod še nekaj
dinarčkov v roko s pripombo:
"Za prvo silo bo že!" Navažam
vse te podrobnosti, da po lastnih
spominih izpričam, kolikšna do-
brčina je bil g. Roš. Kjer je le
mogel, je pomagal. Ne vem, ali
imamo danes še kaj takih roja-
kov. Če so, so gotovo prav
redki.

V Smederevu sem ostal v služ-
bi skoraj do pričetka svetovne
vojne. Še danes mi je žal, da
me je usoda napotila nazaj v
Avstrijo in me pahnila za leto
dni na fronto v Karpatih, od tam
pa v 6-letno rusko ujetništvo.
Mnogo imam spominov, a med
najlepšimi so ti-le na gospoda
Roša. Zahvaljujem se mu za
vse dobrote, ki jih je storil me-
ni in vsem, ki so kdaj iskali nje-
gove pomoči.

Na dlan
"Kako dolgo pa že delate v tej
plazarni?"
"Odkar mi je šef odpovedal."

—o—

—o—

Nova "linija" komu- nistične stranke

Manj stavk v obramb- nih industrijah

Washington, D. C. 26. jun.—
Uradniki, v katerih področje
spada izvajanje obrambnega
programa, napoveduje, da bo v
bodočnosti manj po komunistih
podžganih stavk v obrambnih
industrijah, ker se je sovjetska
Rusija zapletla v vojno z Nem-
čijo. "Linija" komunistične
stranke se je ponovno spreme-
nila.

William Z. Foster, načelnik
komunistične stranke, je pozval
svoje pristaje v boj proti "reak-
cionarnem vseh tipov, ki na ka-
kršen koli način pomagajo Hit-
lerju v vojni proti sovjetom."
To pomeni, da "linija", ki jo je
določil Foster, bo držala, dokler
bodo okoliščine zahtevale zvezo
med Rusijo in Veliko Britanijo
proti Nemčiji in Ameriko pod-
pirala sovjetske vojne napore.

Pred Hitlerjevim napadom na
Rusijo so komunisti kričali, da
Velika Britanija vodi imperiali-
stično vojno in vodili opozicijo
proti ameriški pomoči. Sedaj so
se ponovno obrnili na peti in
vojna ni več imperialistična,
temveč borba za ohranitev de-
mokracije.

Komunistični voditelji so zdaj
zavzeli stališče, da so njihovi in-
teresi povezani z interesi sovra-
znikov nacije Nemčije, dočim
so zadnji teden še trdili, da je
nasprotno resnica. Možno je, da
bodo delavci, ki nočejo delati 65
ur na teden v obrambnih indus-
trijah, razglasili za nelojalne
elemente in fašiste.

Preden sta Stalin in Hitler
sklenila prijateljski in nenapa-
dalni pakt v avgustu l. 1939, so
ameriški komunisti grmeli proti
nacijem in fašistom, potem pa
so začeli napadati britski imperi-
alizem. Ko se je Amerika iz-
rekla za vstransko pomoč Ve-
liki Britaniji, so komunisti pri-
čeli podžigati stavke v obramb-
nih industrijah z namenom, da
se omeji dotok orožja in bojne
opreme v Anglijo.

Na dlan
"Kako dolgo pa že delate v tej
plazarni?"
"Odkar mi je šef odpovedal."

—o—

—o—

—o—

Novi 1941 Električni Refrigeratorji

Sijajno Novi . . . Krasne Oblike

Po cen, primerni vsaki denarnici

Krasen za pogled—veselje v pregledovanju
—so ti novi 1941 električni refrigeratorji—
novega izdelka na celi črti. Blesteča zuna-
njost v modernih oblikah, ki bo oprema vaši
kuhinji—presenetljive novosti! Napredek za
hranitev jestvin za bodočnost, vam bo v ve-
selje ves čas in prihranitev na času in delu.
Velikosti? Kakršnokoli sami želite—od
kompaktnega modela za apartamente do veli-
kega za družinske potrebe—cene primerne
vaši denarnici in se dobe na lahka obročna
odplačila.
Ne odlašajte. Pridite—oglejte in pregledajte
te krasne nove 1941 električne refrigeratorje
takoj.

Pri vašem, trgovcu z električnimi refrigeratorji

Slovenska Narodna Podporná Jednota

2637-39 So. Lawndale Ave.	Chicago, Illinois
GLAVNI ODBOR	
IZVRŠNAVALNI ODBOR:	
Vincent Ginkhar, predsednik	2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider, gl. tajnik	2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Lawrence Gradishak, pomoč taj.	2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vogrich, gl. blagajnik	2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Philip Godina, upravitelj glasila	2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Molak, urednik glasila	2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
PODPREDSEDNIKI:	
Andrej Vidrih, prvi podpredsednik	704 Forest Ave., Johnstown, Pa.
Frank Bolha, drugi podpredsednik	1526 A. W. Walker St., Milwaukee, Wis.
Vincent Ginkhar, prvi distriktni podpredsednik	Box 127, Elmhurst, Pa.
John Zarnick, drugi distriktni podpredsednik	2637 W. 25th St., Cleveland, Ohio
John Klunick, tretji distriktni podpredsednik	148 Prospect St., Oglesby, Ill.
Edward Tomasic, četrti distriktni podpredsednik	823 W. 7th St., Walsenburg, Colo.
GOSPODARSKI ODBOR:	
Matjaž Petricich, predsednik	533 E. 131st St., Cleveland, Ohio
Vincent Ginkhar	2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider	2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vogrich	2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Olip	251 S. Prospect Ave., Cleveland, Ohio
Donald J. Letrich	1257 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
John Zupan	1409 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
POROČNI ODBOR:	
John Gorkich, predsednik	414 W. Hay St., Springfield, Ill.
Frank Bolha	1526 A. W. Walker St., Milwaukee, Wis.
Anton Shular	Box 17, Arma, Kansas
Frank Vranich	318 Tesser St., Lakewood, Pa.
John Trebalj	Box 157, Strabane, Pa.
NADEŽNI ODBOR:	
Frank Zalis, predsednik	2301 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Frank Molak	25 Westchur Ave., Peru, Illinois
Milica Medvedich	1526 Arcade Ave., Cleveland, Ohio

CAMILO HYSMANS UMRL

V Bruslju je umrl pred tedni
Camilo Hysmans, član izvršne-
ga odbora socialistične delavske
internacionalne in znan belgijski
državnik ter dolgoletni minister.
Njegovo ime je najzobje poveza-
no z zgodovino belgijskega so-
cialističnega gibanja zadnjih de-
setletij, poznano pa je tudi pre-
ko mej Belgije, kamor je prihajal
Hysmans velikokrat kot
strankin delegat.

ZAKAJ OTROCI NOČEJO JESTI?

Mislilim namreč zdrave otroke.
Pri bolnih je stvar druga, tam je
pač treba potpeti in se posve-
tovati z zdravnikom.
Otroci so dobre volje, videti
so zdravi, kakor hitro pa sede za
mizo, se začno kujati. "Tega ne
bom, je čebula notri", "saj očka
tudi ne je" itd. Otrokom je do-
stikrat všeč, če jih prosimo, naj
jedo, do dobe še malo več slad-
korja na močnatno jed, vedo, da
je v shrambi maslo, med, mar-
melada. Otroci so neverjetno
dobri diplomati, vsako priložnost
znajo zase izkoristiti in se jim
zdi strašno dobro, ko vidijo, ka-
ko jih prosi mamica, naj vendar
pojedjo svoj del. Največkrat je
tako tam, kjer imajo samo ene-
ga otroka, kjer otrok prej je ka-
kor ostali. Najboljše zdravilo

Washington, D. C. 26. jun.—
Amerika in Mehika sta v bistvu
zaključili pogajanja glede skle-
nitve ekonomsko-obrambnega
pakta. Mehika bo prepovedala
izvoz bojnega materiala v drža-
ve zunaj zapadne hemisfere,
Amerika pa bo kupovala od nje
blago, ki ga potrebujejo indus-
trije, katere izdelujejo orožje in
drugo bojno opremo.
Uradni krogi pravijo, da bo
pakt kmalu podpisan. Detalji bo-
do objavljani kakor hitro bo do-
šezen sporazum glede cen in do-
bavljanja materiala.

V hotelu
— Želite sobo s tekočo vodo?
— S tekočo vodo! Kaj misli-
te, da sem karp?

Pakt med Ameriko in Mehiko

Mehika ustavi izvoz bojnega materiala

Washington, D. C. 26. jun.—
Amerika in Mehika sta v bistvu
zaključili pogajanja glede skle-
nitve ekonomsko-obrambnega
pakta. Mehika bo prepovedala
izvoz bojnega materiala v drža-
ve zunaj zapadne hemisfere,
Amerika pa bo kupovala od nje
blago, ki ga potrebujejo indus-
trije, katere izdelujejo orožje in
drugo bojno opremo.
Uradni krogi pravijo, da bo
pakt kmalu podpisan. Detalji bo-
do objavljani kakor hitro bo do-
šezen sporazum glede cen in do-
bavljanja materiala.

—o—

—o—

Angloške delavke delajo na razvalinah Londona.

POLOM

ÉMILE ZOLA

ROMAN IZ VOJNE L. 1870-71

Preložil VLADIMIR LEVSTIK

(Se nadaljuje.)

Toda, najsi se je polkovnik v tem radovoljnem grobu še tako branil dnevnice luči in si mašil obe ušesi — vsa mrtvaška žalost je vendarle morala prihajati k njemu, skozi špranje, z zrakom, ki ga je dihal; kajti od ure do ure je bil kljub vsemu kakor zastrupljen, zamiral je čim dalje bolj.

Medtem se je Delaherche v svoji težnji po življenju neprestano gibal v božjem dnevu ter se trudil, da bi spet odprl svojo tovarno. Ob splošni zmedenosti, ki se je polastila delavcev in odjemalcev, se mu je komaj posrečilo spraviti nekaj stavev v tek. Tako ga je posetila misel, da bi v izpolnitve svojih žalostnih brezdelnih ur napravil celoten inventar svoje hiše ter proučil nekatere izpopolnitve, o katerih je sanjal že davno. Kakor nalašč je imel za to posej pomočnika v mladeniču, ki se je po bitki zatekel k njemu; bil je sin nekega odjemalca, Edmond Lagarde, odrasel v Passyju v mali modni trgovini svoje očeta, seržanta v 5. linij-skem polku.

Bilo mu je jedva osemnajst let; streljal je junaško, s takšnim gnevom, da se je okrog pete ure vrnil skozi Menilaska vrata, levo roko strto od ene izmed poslednjih krogel; in Delaherche ga je iz dobrodušja obdržal pri sebi, ko so odpravili ranjenice iz njegovih skladišč. Tako je bil Edmond član družine, ki je tukaj jedel, spal in prebival, to uro že ozdravljen, ter služil suknjarstvu za tajnika, med tem pa čakal, kdaj se bo mogel vrniti v Pariz.

Na hvalo Delaherchemu zaščitništvu in valed njegove izrecne obljube, da ne pobege, ga je pruska gosposka pustila v miru. Bil je plavalas, modrih oči, lep kakor ženska, sicer pa tako rahlega in plašnega značaja, da je zardel zaradi najmanjše besede. Njegova mati ga je vzgojila in plačevala njegova gimnazijska leta z dohodki svoje skromne trgovine. In oboževal je Pariz ter strastno žaloval po njem v pričo Gilberte, on, ranjeni kerub, ki mu je mlada žena stregla kakor tovarišu.

Naposled se je prebivalstvo hiše pomnožilo že za novega gosta, gospoda von Gartlaubena, stotnika pri domobrancih, čigar polk je v Sedanu nadomeščal aktivne čete. Vzlic svojem skromnemu činu je bil mogočna oseba, kajti njegov stric, generalni guverner s sedežem v Reimsu, je izvrševal absolutno oblast nad vso pokrajino. Tudi on se je ponašal s tem, da ljubila Pariz, da je prebival tam in da mu ni neznan niti pariška vljudnost niti pariška rafiniranost; in zares je kazal za zunaj vso pravilnost dobro vzgojenega človeka, skrivače pod tem firnožem svojo prirojeno grobost. Neprestano stisnjen v uniformo, velike in močne postave, se je venomer skušal delati mlajšega, ves nesrečen nad svojimi petinštiridesetimi leti. Da je imel nekoliko več duha, bi bil mogel biti strašen človek; njegovo pretirano samoljublje pa ga je držalo v neprestani zadovoljnosti, kajti nikoli mu ni prišlo na um, da se mu ljudje nemara posmehujejo.

Kasneje je postal Delaherche-u pravcat rešitelj. Toda kakšni žalostni dnevi so bili prve čase po predaji! Sedan, obljuben in preplavljen z nemškimi vojaki, se je tresel strahu pred plenitvijo. Nato so se zmagovite čete razširile proti dolini Seine, tu pa je ostala samo posadka in mesto se je pogreznilo v mrtvaški mir pokopališča. Hiše so bile vedno zaprte, prodajalne zaklenjene, ceste-puste, kakor hitro je napolnil mrak; nič se ni več oglašalo razen težkih korakov in raskavih klicev patrolj;

noben časopis, nobeden list ni več prihajal. Bila je zazidanost živih, nenadna ločitev od zunanjega sveta; živeli so v popolni nevednosti, navdani s strahom pred novo nesrečo, ki so čutili, da se bliža. In da naraste revščina do vrhunca, je začelo pretiti pomanjkanje. Nekega dne so se prebudili brez mesa in brez kruha; dežela je bila uničena, kakor ogledana od jate koblic, odkar so se valili po njej stotisoči ljudi in jo preplavljali od meje do meje. Mesto je imelo živil samo še za dva dni; obrniti so se morali v Belgijo; zdaj je prihajalo vse iz sosednje države, čez odprto mejo, kajti carinski uradi so bili izginili med valovjem katastrofe. Nato je sledilo večno nadlegovanje, borba, ki se je pričela vsako jutro iznova med pruskim poveljništvom, nastanjenim v podprefekturi, in med mestnim svetom, ki je stalno zboroval v mestni hiši. Ta mestni svet, junaški v svojem administrativnem odporu, se je lahko pogajal, kolikor je hotel, in popuščal le korak za korakom — prebivalci so vendar podlegali sprčo neprestano rastočih zahtev, sprčo pruske kapricioznosti in prepogostih rakvizi.

Najprej je imel Delaherche mnogo trpljenja z vojniki in častniki, ki jim je moral dajati stanovanje. Vse narodnosti so se vrstile pri njem, s pipo med zobmi. Vsak dan je padlo v mesto iznenada par tisoč mož pehote, konjenice ali topništva; in dasi so imeli ti ljudje pravico le do strehe in ognja, vendar je bilo pogostoma treba teči in poskrbeti za živila. Sobe, v katerih so se mudili, so puščali v odurni nesnagi. Častniki so se pogostoma vračali pijani in so bili še neznošnejši od svojih vojakov. Vendar pa jih je držala za brzo tako železna disciplina, da so bili slučajni nasilnosti in plenitve zelo redki. V vsem Sedanu so vedli le za dva slučaja posiljenja žensk. Šele kasneje, ko se je ustavljaj Pariz, so dali neprijatelji trdo okusiti svoje gospodstvo, ogorčeni, ker so videli, da se vleče boj brezkonca, vznemirjeni nad vedenjem provincije in v neprestanem strahu pred splošno vstajo in pred zahrbtno vojno, ki so jim jo bili napovedali prostovoljniki.

Delaherche je imel malo prej na stanovanju oklopniškega majorja, ki je spal s škornji na nogah in je odhajajo pustil nesnagati do kamina. Takrat pa, v drugi polovici septembra, ko je nekega večera deževalo kakor o vesoljnem potopu, je nenadoma padel v hišo stotnik von Gartlauben. Prvi začetek je bil dokaj trd. Govoril je glasno, zahteval najlepšo sobo in rožljaj s sabljo po stopnicah. Toda ko je zagledal Gilberta, je postal previden in vzdržljiv, kamenitega lica je hodil mimo in vljudno pozdravljal. Domačini so se mu zelo laskali, kajti do bro so vedeli, da ena sama beseda njegova do polkovnika, ki je poveljeval v Sedanu, zadošča v olajšanje rekvizicije ali v izpuščenje katerega jetnika. Nedavno je bil njegov stric, generalni guverner v Reimsu, izdal mrzlo in kruto proklamacijo, ki je proglašala obsedno stanje in smrtno kazen za vsakogar, kdor bi služil neprijatelju, bodisi da napačno vodi nemške čete, ki so si ga vzele za vodnika, bodisi da ruši mostove in topove, kvari brzojavne žice ali železnice. Neprijateljeli so bili Francozi; in srce prebivalcev se je upiralo, ko so brali ta veliki bel lepak na vratih poveljništva, lepak, ki je proglašal njihovo bojazan in njihove želje za zločin. Tako trdjo je bilo izvedeti o novih zmagah nemških armad po hurrah-klicih posadke!

(Dalje prihodnjije)

Ameriški parnik Robin Moor, katerega je potopila nemška podmornica na južnem Atlantiku.

hitre, sikajoče. V strahu se zdržne on.

"Gospodična!"

"— vate in si jo vzel v dušo in si šel in si jo vžil v drugo in si se poročil."

"Ali jaz mislim... Odkod te besede? Nič takega nisem videl v pismih, ki bi me..."

"Vezalo, kajne? Ah, nič, nič takega. Ali tega ne veš, da so koprnele za tistimi besedami druge, še žarkejšje, še bolj vroče; da sem prečula noči in se naslajala v mislih nate; da sem te pozdravljala v jutrih; da sem te čakala, čakala in te tako neskončno..." Beseda se odtrga, potem dišne v šepetu: — "in te tako neskončno ljubila."

"Ti!"

"Prime jo za roko in ji pogleda v blede obraz. Oči so ji zaprte, beseda še diha na ustnih."

"Pa zakaj nisi povedala? Niti slutit nisem..."

"... niti slutit nisi, da sem sploh zmožna ljubezni, da sem sploh kaj drugega kakor tolažnica?"

"Odpusti!"

"Kaj? Da me nisi videl, ko si me gledal?"

"Draga!"

In potegne jo k sebi in jo objame.

"Usmiljenje? Ne!"

Odločno se mu izvije iz rok in vstane in pravi:

"Gospod Malnar..."

A v trenutku zastane beseda, trdno se ga oklene in ga pritlane k sebi, močno, močno, in ga poljubi in izgine za drevesi.

"Kod hodiš, da te iščem?" se oglasi njegova žena na poti in pristavi:

"Ali ne bi odpotovala jutri?"

"Saj res," pritrdi on in ves zmeden je.

M. K.

HUMOR

In kaj sicer?

Oboževalec: "Če me boš odklonila, ne bom nikoli več ljubil nobene druge ženske!"

Oboževana: "Lepo! Ali boš pa to storil tudi, če te uslišim?"

Zvestoba

"Kaj pa delate, gospa?" vpraša grobar mlado, lepo ženo v črnini, ki nekaj šari po svežem grobu.

"Travo sejem," odgovori mlada dama.

"Čigav grob je pa to?"

"Mojeja pokojnega moža."

"Zakaj pa sejete travo? Bo že sama pogrnala!"

"Vem, toda možu sem obljubila, da se toliko časa ne bom poročila, dokler ne bo njegovega groba prerastla trava..."

Mladi poročenc: "Ne vem, kako je to, juha diši po milu."

Žena se upre: "Kaj hočeš vendar s svojim milovim okusom, juha diši po petroleju!"

Ljubezen

V sobi je polumrak.

Skozi poloknice polzi sonce v dolgih črtah in trepeta na pisani preprogi v zlatih cekinih.

Z vrta zazveni zdajpazdaj otroški smeh samih srebrnih strun poln, in ura udarja in šteje polumrak in cekine.

"In ti še piše?" vpraša Olga, sedeča v naslanjaču tik klavirja.

"Se mi piše in vesela sem njegovih besed," odgovori Pavla in sklence roke in se zazre v cekine.

"Poglej," nadaljuje, "čuden je človek. Izpočetka so me zanimala pisma le kot pisma sama na sebi; potem sem občutila vse tisto, česar ni v besedah, ampak drhti za njimi v njegovi duši; in naposled sem se pogovarjala v polumraku z njim in v jutrih sem pozdravljala te misli z veselimi nasmehom."

"Čudno — in še nikdar se nista videla. Kako moreš govoriti s takim človekom, tujcem neznancom?"

"To ni čudno, Olga. Saj človek ni tisto, kar gleda, kar ima obraz, kar ti stane roko. Poglavitna je duša, vidiš, in dušo njegovo poznam in on mojo. Kako se ne bi moglo potem muditi misli pri njem?"

"Pa dobro; razumem. Ali to moraš vendar priznati, da bi ga rada videla nekoč iz oči v oči?"

"Ne, pravzaprav ne. A časih..."

"Časih, kajne?"

"Da, časih ga hočem videti, videti — in si ničesar bolj ne želim kakor to," pravi Pavla in vzame rdečo, žametasto rožo iz bele vazje in se zamisli vanjo. In ko zaplola nekaj lističev na preprogi, zadeti po ljubezni.

Zunaj nekdo trdo zapre vrata, da se zazibljejo cekini na tleh.

Precej na to potrka in Pavla odhiti k vratom.

"Pismo!" se razveseli z zvonkim glasom in sede spet na zofo. Rdeča roža zdrkne v cekin.

"Od?" vpraša Olga in se skloni.

Pavla zre nepremično na rožo v zlatih žarkih in reče: "Zaročil se je..."

"Zaročil. In?"

"Saj res. In kaj zato?"

skoraj v šepetu in se nasmeh. Skloni se naprej in podpre vo.

"Kaj zato, kaj zato?"

"Pavla! O, meni se zdi..."

"Joj, Olga!"

In glava klone bolj in bolj svetli biseri zatrepečejo v nu tik Pavle.

Potem pa se umikajo od in ura šteje sam polumrak.

"Od njega?"

"Sem vedela. In? Tak pred vendar! Te motim? Potem gre Ali..."

"Sedi, sedi, saj veš, da me motiš. Veš, to je tako, da je smo najlepše takrat, ko se ni prto. Potopim se v misli in v tim v njih. Joj, kaj vse mi je pismo! In vendar mi še ni klo ničesar. Ves zaklad je v mojih rokah; ves, cel, drhtič, potem odpiram pismo. Izpočetka, vidiš, tako; potem tro odtrgam zadnjo zapreko, kole — in... Zdaj tiho!"

Olga gleda Pavline besede in stisnjene ustnice. Pavla homa pogleda pozornije.

rdečica dahne v Pavlina lice, nica zadržijo v ponavljajo sed iz pisma, in oči pogledajo streje. Potem omahne roko pismom in grenko se pretegu ustnice.

"Tako, tako, tako," pravi, maj slišno in se nasloni nazaj.

"Pa kaj, Pavla, kaj?" se v miri Olga.

Pavla zre nepremično na rožo v zlatih žarkih in reče: "Zaročil se je..."

"Zaročil. In?"

"Saj res. In kaj zato?"

skoraj v šepetu in se nasmeh. Skloni se naprej in podpre vo.

"Kaj zato, kaj zato?"

"Pavla! O, meni se zdi..."

"Joj, Olga!"

In glava klone bolj in bolj svetli biseri zatrepečejo v nu tik Pavle.

Potem pa se umikajo od in ura šteje sam polumrak.

M.

Slabe izkušnje

Gospod Vrana se pripravi snubitev. Običe svojo na rejšo obleko in se napoti na novanje izvoljenke.

"Kaj, takšen nameraval piti pred očeta?" se prestraši kle.

"V tej stari obleki!"

"Ali ti sploh veš, koliko sem že uničil ob takšnih prnostih?"

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častila, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cene zmerno, umilno dele pro

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. LAWDALE AVENUE CHICAGO, ILL. TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta, pri čemer eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine in en član iz druge družine. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlana 0,50 ena letna naročnina. Kar pa člani še plačajo pri ocenitvi 0,50 ena letna naročnina. Torej sedaj ni varno, da je list predrag za člana S.N.P. List Prosveta je vso letošnjo gotovo je v vsaki družini nekega, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako sklenel, naročena na dnevnik Prosveta, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsto naročnino.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado \$0.50 Za Člano v Chicago je \$0.50

1 tednik in 4.00 1 tednik in 4.00
2 tednika in 3.00 2 tednika in 3.00
3 tednike in 2.00 3 tednike in 2.00
4 tednike in 1.50 4 tednike in 1.50
5 tednikov in 1.00 5 tednikov in 1.00

Za Evropo je \$0.50

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsto denarja Money Order v pisnu in si naročite Prosveta. List, ki je v vašo last.

PROSVETA, S.N.P., 2857 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Priloheno polijam naročnino za list Prosveta vsto \$

1) Ime Čl. družine \$

Naslov Čl. družine \$

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od članov moje družine: Čl. družine \$

2) Čl. družine \$

3) Čl. družine \$

4) Čl. družine \$

5) Čl. družine \$

Mesto Država

Nov naročnik Star naročnik

Srečanje

"... in potem ste bili prišli semkaj s svojo ženo."

"Da—in niti slutit nisem, da ste vi tukaj."

"Jaz sem vas bila videla, ko ste prihajali po stezi in hvaležna sem vam bila, da me niste pozdravili."

"Nisem vas bil spoznal; šele drugo jutro..."

"Da, ko sem stala ob travniku in gledala rože."

"In pobledeli ste, jaz pa sem se bil takoj spomnil na ona pisma, ki sem vam jih bil pisal."

"Vaša žena je dejala takrat, že veste? 'A to je tista gospodična, ki ti je pisarila taka idealna pisma!' — Zakaj ste jih bili pokazali? Sicer pa ne odgovorite, saj je vseeno."

"Zakaj tako?"

"Vse je vseeno, ljubezen, zdravje, smrt. Vse je vseeno."

"Ali vaša pisma od takrat?"

"— so bila drugačna, kajne? Ah, moj Bog, kako sem zvesto verovala v vse to, kar sem vam bila pisala: v preropenje človeštva, v čudežno ljubezen materinsko, v dobroto človekovo, v ljubezen: vsemogočjo, vseobsežno, vseodpuščajočo."

"In niti slutiti niste, kako zelo ste mi bili v dobroto in kako

zelo sem se bil pozdravil ob vaših besedah."

"Slutila sem in občutila. Saj ste bili ozdraveli od duševnih nemirov takrat, ko ste mi bili pisali ono pismo..." Pa pustiva to, pustiva..."

"Katero pismo, gospodična, kdaj?"

"Pustiva, lepo prosim."

"Pa vendar..."

"Poglejte travnike! Ali se vam ne zdi, da so to travniki posebne vrste? Da ni nikjer toliko rož in takih bujnih barv? Zdi se mi, kakor bi bila to pesem, tiha pesem, zapeta v tihi lepoti, ko se srce ne bje več, ko duša niti ne dahne več. In te majhne, majhne senice! Poglejte, vsaka bilka ima svojo senco, vsaka cvetka svojo temno liso, vsak kamenček svoj temni spomin."

In sedeta v travo, in gore so modričaste in pota lilasta in luč rožnata kakor dih rdečih, žametastih rož.

Ona je zamišljena, oči zro sanjavo v daljo, lica so blede.

"Gospodična, vi ste bolni."

Globok je njegov pogled in prav v sredo duše se zazre in ona se zdržne in zardi.

"Da," pravi in se nasmehe.

"Zdaj vem, zakaj vam je vse vseeno. Ali glejte, gospodična, pozdravite se..."

"... okrevate, spet boste dobri in življenje je tako lepo! Ah,

nehajte, saj poznam do dna vse te tolažilne besede ali bolje, vse te fraze. Prizanesite mi vsaj vi z njimi."

"Vaj jaz?"

"Vaj vi, ki ste mi... Pa pogledajte, pogledajte, zdaj tone sonce za gore!" Nasmehe se trudno in iztegne počasi roko.

"Kako sekate besede! Hudo vam je."

"Ne maram, da vidite to. Ne maram. Nič mi ni hudo, vse mi je vseeno."

"Saj okrevate..."

"Nič več o tem. Pa da vam povem: čemu zdravljenje, okrevanje? Kaj je človek? Kaj sem jaz? Čemu mi bo zdravje?"

"Ali bolezen je huda, muka je..."

"Ko bo muka, me ne bo več."

"Sami se boste?"

"Da, ko bo čas."

"Zares mi je hudo, da vas vidim tako izpremenjeno. In kako ste mi pisali: krasno je življenje, lep je svet, veseli bodimo, da živimo... In veroval sem vam, oteli ste me. Ali ste lagali?"

"Nisem lagala; povedala sem vam že, da je bila to moja trdna vera."

"Kako sem pil zdravje iz vaših besed! Šel sem bil na pot, pomlajen, poživljen..."

"... poživljen z ljubeznijo, ki sem jo dihal vate."

Njene besede so kakor ogenj,